

אנחנו שרים לך // מילים: יעקב אורלנד // לחן: דוד זהבי

מל - ע - ל - רים-שי - ה שיר את קא - א - ון דת - ל - מו לך רים-ש - נו - נה - א

ב - דל - נה לא רה-שי - נו - פי - מ - מה - ני - פ - נו - ב - ב - בל אש-ה עוד קל

א - לך רק רת - א - תפ - נו - מך - ש - מה - לי - בב - ני - ע - ב - כר - ג - מ - נו - רק -

ז - זך - לך - ש - נו - ל - ק - נו - נה - א - קא - א - ל - קא - א - ל - רק - ני - נו - נה -

א - סוד - ה - לך - גל - נו - ב - ל - מה - די - ק - כת - ל - ל - נו - בע-נש - פי - רי -

על - יות - לך - קד - צים-רו - נו - נה - א - קא - א - תה - או - הב - א - ל - צים-רו - נו - נה -

את - לום - ה - בי - כרו עוד זים-פוך - קא - א - נא טי - בי - ה - יה - מ - ש - לת - תב -

לום - ש - ון - מל - ע - דת - ל - מו - מה - שי - נ - פי - תה - או - ני - מי - א - ת - לא

אנחנו שרים לך

מילים: יעקב אורלנד
לחן: דוד זהבי

אנחנו שרים לך, מולדת ואמא,
את שיר השירים לעמל.
כל עוד האש בלבנו פנימה,
מפינו שירך לא יחדל.

זכרי כי נשבענו ללכת קדימה,
לבנו יגל לך הסוד.
אנחנו רוצים לאהב אותך, אמא.
אנחנו רוצים בך לחיות.

ברחנו מנכר בעני, בבלי מה.
שמרנו תפארת רק לך.
אנחנו בנים רק לאמא, לאמא.
אנחנו כלנו שלך.

על תכלת שמיך הביטי נא, אמא,
פורחים עוד כרובי החלום.
את לא תאמיני, אותך כי נשימה
מולדת עמל ושלום.

פירושי מילים

עמל - עבודה
נכר - מלשון נוכרי, זר. כאן - מקום זר שאינו המולדת - הגלות
בבלי מה - ללא רכוש
יגל - יגלה
כרובי החלום - מלאכי החלום

לא מגיע לי פדס בעד מילוי חובתי לארצי.

מולדת אי אפשר לקנות בכסף או לכבוש בחרב. צריך אתה ליצור אותה בזעת אפיק.

חזור לתוכן עניינים

נולד בעיירה האוקראינית טטייב, השוכנת כ- 180 ק"מ מדרום לקייב. בהיותו כבן חמש, נרצחו לנגד עיניו שמונה מבני משפחתו, בפוגרום שנערך בערב פסח, ושבתהלכו נרצחו ארבעת אלפים איש מיהודי העיירה.

בשנת 1921, בזמן העלייה השלישית, עלה ארצה עם הוריו, אליעזר ובתיה, שהצטרפו לגדוד העבודה ע"ש טרומפלדור, בכפר גלעדי. בשנת 1923 עברה המשפחה לירושלים, לגבעת שאול, למחנה החוצבים בפיקודו של יצחק לנדוברג - לימים האלוף יצחק שדה. יעקב אורלנד התחנך בחדר-תורה "תחכמוני" ובגימנסיה העברית "רחביה". בהמשך למד באוניברסיטה העברית ספרות פילוסופיה. הוא פעל כמדריך בתנועת הנוער העובד, התנדב ליחידות העבריות של הצבא הבריטי במלחמת העולם השנייה, והיה ממגיני ירושלים במלחמת העצמאות. בשנת 1936 נסע ללמוד מחזאות באנגליה. כסטודנט נמנה על החוג הספרותי הירושלמי. במקביל העמיק את קשריו עם חבורת שלונסקי-אלתרמן שהתגבשה בתל אביב.

בשנת 1930 חיבר את שיר הזמר הראשון שלו, "אנחנו שרים לך מולדת ואמא" ללחנו של דוד זהבי, שהיה להמנונה של תנועת הנוער העובד בשנות השלושים. באותה עת החל להתרקם שיתוף פעולה אמנותי בינו לבין המלחין מרדכי זעירא שהניב עשרות רבות של שירי זמר, על פני ארבעה עשורים. בשנת 1944 נישא אורלנד לבת-אל זליג אקסלרוד, ובשנת 1945 נולדה בתם הפזמונאית שמרית אור.

הוא עבד בלשכת העלייה של ההסתדרות בתל אביב ואחר כך במחלקת הפרסום של האוניברסיטה העברית בירושלים. במלחמת השחרור השתתף בפועל בהגנת ירושלים באזור קטמון ודרום רחביה ולחיוק המוראל של התושבים בימי המצור היה מחבר יום-יום פזמון עליו "שיר-שליו" (סקירת המאורעות בחרוזים) והיה הולך בכל ערב למחנה שנלר לשדרו ב"קול המגן העברי". אחרי המלחמה עבר לגור ביפו. בשנות החמישים היה העורך הספרותי של "אשמורת" (ביטאון הדור הצעיר של מפא"י). בשנת 1955 השתקע בחיפה והיה חבר ועדת הרפרטואר של התיאטרון החיפני. שירו הראשון של אורלנד נדפס בשנת 1933 בעיתון הנוער העובד "במעלה". מאז פרסם קבצי שירה, פזמונים רבים, מחזות ותרגומים והשתתף בעריכת כתבי עת ספרותיים. סיפורו הפיוטי לילדים "בית הצעצועים" (1963) זיכה אותו בפרס למדן. הבלדה שלו "יום תל-פאחר" (1970) מספרת על משחררי רמת-הגולן.

בשנת 1981 הוענק לו פרס ראש הממשלה ליצירה, בשנת 1994 זכה בפרס ישראל ובשנת 1996 זכה בפרס ביאליק לספרות יפה. יעקב אורלנד נפטר בחיפה בכ"א באדר תשס"ב, 5 במארס 2002.

מאבות הזמר העברי. נולד ביפו, למשפחה חסידית שעלתה מרומניה עם עליית יהודים שהתיישבו בצפת, בטבריה, בראש פינה ובזכרון יעקב. במלחמת העולם הראשונה השתקעו סופית ביפו. אביו היה חזן. בביתו ספג את מסורת השירה היהודית באירופה וברחובות יפו - את צלילי המזרח של העיר הערבית. הוריו לא נתנו דעתם על השכלתו המוזיקלית

דוד בן גוריון
ראש הממשלה בין
השנים 1948-1954
1955-1963

”

אם לארץ נעמה - הרי ירושלים נעמחה על ארץ ישראל.

וזה הצטמצמה לבית הכנסת, לתפילות, לחזנות ולזמירות של שבת וימים טובים. אביו רצה שיהיה חזן אך הוא העדיף שלא. מאז היותו בן שמונה למד נגינה בחליל בכוחות עצמו וכתב שבעה שירים לכלי זה. למד מאחותו לאה גולדיס לנגן בכינור, אחר כך עבר לנגן בפסנתר אצל הגברת מרים לויט ולאחר מכן אצל הדסה ביריביס ולבסוף אצל מרים בוסקוביץ.

את תחילת חינוכו קיבל בגן העברי היחיד ביפו ולאחר מכן המשיך בבית הספר "תחכמוני" בנווה צדק. מלחמת העולם הראשונה וגזירות התורכים אילצו את המשפחה לעזוב את יפו ולנדוד לזכרון יעקב, שם למד אצל הסופר י.ח. ברנר (על אישיותו לא ידע אז דבר). עם היכנס הבריטים לארץ וגירוש התורכים, חזרה המשפחה לתל אביב ושם סיים שמונה כיתות יסוד.

בהיותו בן שבע עשרה הלחין את שירו הראשון "אורחה במדבר" (1927). בתל אביב עבד ביישור חולות ובבניין ואחר כך בדפוס "אחדות". היה מראשוני תנועת "הנוער העובד", שנוסדה בשנת 1924, וממייסדי קיבוץ נען שהוקם בשנת 1930 על ידי בוגרי התנועה. בין השירים שהיו בעלי קשר לתנועה, לעבודה, לעמל ולמצוקת העובד היו: "מסבלות גורל פרוע", "מפוחית בין השיניים", "שירו שיר תודה לברכת העבודה" ועוד. הוא היה עובד אדמה בעמל יומו ויוצר מוזיקלי בשעות הפנאי.

זהבי הרבה לכתוב שירי עבודה ושירי שדה וכפר כמו: "מלאו אסמינו בר" (לחנוכת האסם בנען), "שיר השדה", "ישושום מדבר וציה", "החלוץ" ועוד. העריך מאוד את המסירות לעבודה עד כי חבריו לקיבוץ התקשו לזכור אפילו יום גיוס אחד שהחסיר. בדרך הטבע דיברו לליבו שיריהם של משוררים מן ההתיישבות העובדת שטעמו בעצמם את טעמה של עבודת האדמה. שיריו ברובם נכתבו לשירה בציבור אך היו גם לחנים שהשיקו לזמרה האמנותית כמו "עוד שדי פורח". בתקופת המאבק עם השלטון הבריטי נוצרו השירים: "שיר הפלמ"ח", "הן אפשר", "יצאנו אט", "הליכה לקיסריה", "שיר אפור" ואחרים.

אליהו הכהן מספר:

"שיריו של דוד זהבי הושרו תחילה בטיולים ובמסעות, בצריפי תנועות הנוער ובחבורות שישבו מסביב למדורה, בחגיגות עם כפריות ובעצרות מועד. זהבי היה כנראה המלחין ה"צבר" הראשון. לשיריו החדשים היה נוהג להציב מבחני כושר. כשהשלים מנגינה חדשה לשיר עדיין לא היה בטוח בה. מה עשה? היה מביא אותה עמו לאחת מנקודות היישוב שבהן היה מארגן שירה בציבור. לאחר שתמה השירה בציבור היה מלמד את השיר החדש. כעבור זמן היה חוזר לאותו ישוב כדי לשמוע מה נותר מן השיר וכיצד נקלט. במקום שגילה שינויים בלחן, הבין שיש לו בעיה. לא פעם קיבל בברכה את השינוי ואפילו ראה בו תיקון או שיפור והשלים עמו. כך לימד את השיר "אדמה" בשלושה נוסחים שונים כדי לבחון איזה מהם ייכשר יותר לזמרה וכך שינה את "שיר הפלמ"ח" לאחר שמצא שגרסתו הראשונה נשמעה בלתי מלהיבה דיה."

“

ישראל גלילי מקבוצ נען מספר:

"פעם אני מעז ושואל: 'איך זה, דוד, לחבר מנגינה? ואתה עונה: זה בא לי, זה מתחיל להתנגן ואז אני מתחיל לזמזם, לשרוק. ואחר כך זה משתתק, ולאחר זמן, פתאום, אני מרגיש שאני יכול לרשום בגיליון של תווים. אני אוהב לזמר לעצמי מנגינה לשיר שאני אוהב, ואין לך מושג כמה אני מתוח כשאני מחלל או מלמד את המנגינה לראשונה באוזני החברה".

אריאל הירשפלד כותב בעיתון הארץ על דוד זהבי:

"זהבי לא היה באמת יוצר 'נאיבי' כפרי. הוא יצר גם בתחום המנוגד ביותר לפסטורלה הגאולתית: הוא יוצרם הגדול של שירי הלכת החזקים, הקודרים, המדיפים כוח וחרדה כמו 'שיר הפלמ"ח' ובעיקר 'אשרי הגפרור' ו'אנחנו שרים לך, מולדת ואמא' ו'לא תנותק השלשלת'. ממרחק הזמן יישמעו אולי 'אשרי הגפרור' או 'אנחנו שרים לך' כגרוטאות-תרבות וכשריד מבהיל מעט של עולם המלחמות, הלאומיות והמשטרים הטוטליטריים של שנות השלושים והארבעים במאה העשרים, אבל זו תהיה טעות לא לשמוע בהם את התו המקומי הברור, שבו העיקר אינו כוחו של משטר אלא חרדת השורד. זהבי כתב מארשים של חרדה, לא של איום.

הסיפור שמאחורי השיר

זהו שירו הראשון המולחן של יעקב אורלנד. לפני שהשיר הולחן על ידי דוד זהבי, הוא הושר במנגינה של "מארגאריטקעלעך", אשר בלחנו שרים גם את השיר "רקפת" של לוי קיפניס.

השיר המחורז כולל ארבעה בתים. בכל אחד מן הבתים השורה הראשונה מתחרזת עם השורה השלישית, והשורה השנייה מתחרזת עם השורה הרביעית. השיר זכה לפופולאריות ואהדה ביישוב גם לאחר הקמת המדינה וזכה לביצועים רבים. בשיר המקורי, הנמצא בספרו "יעקב אורלנד מבחר כתבים" קיים בית נוסף אותו לא נוהגים לשיר:

העת עוד תבוא ודגלך עוד נרימה,

גאה יתנופף ואדום,

אנחנו נקרא לך אז: אמא, הו אמא,

הקיצי, בוקע כבר יום.

זהו שיר הלל לבניין הארץ, למולדת ולחברה היהודית והציונית ברוח תנועת העבודה. "שיר השירים לעמל", "מולדת עמל ושלום". גם הגולה מוזכרת בשיר "ברחנו מנכר בעוני, בבלי-מה", כמקום בו זכרו, למרות התנאים הקשים, את המולדת - "שמרנו תפארת רק לך". ארץ ישראל משולה לדמות האם, האישה האהובה - "אנחנו בנים רק לאמא, לאמא, אנחנו בניך שלך", "אנחנו רוצים לאהוב אותך, אמא, על תכלת שמייך הביטי-נא אמא". כמקובל באותה התקופה המשורר מדבר בלשון רבים "אנחנו" שרים, ולא "אני" שר. אנחנו כחברה יהודית

משה שרת
ראש הממשלה
בין השנים 1954-1955

ציונית חדשה בארץ ישראל. השיר מציין מהם הערכים הדרושים לכונן מולדת חדשה: "עמל", "אש בלבבנו", "שמירה", "שלום". המסירות למולדת באה לידי ביטוי במילים: "שמרנו תפארת רק לך", "אנחנו בנים רק לאמא", "אנחנו רוצים לאהוב אותך אמא".

הצעה לפעילויות

פעילויות תוכן

- מיהו המנהיג בשיר זה?
- מי היא ה"אמא" בשיר? את מי היא מסמלת?
- מהן הפעולות הנעשות למען המולדת?
- מהם, לדעתכם, כרובי החלום בשיר?

פעילויות במוזיקה

מתוך התכנית "שרתי לך ארצי", בביצוע מקהלת רינת - השיר הראשון בהקלטה:

[HTTP://WWW.YOUTUBE.COM/WATCH?V=E3ANOLVQJB0](http://www.youtube.com/watch?v=E3ANOLVQJB0)

- האזינו לשיר וסמנו בצבע את השורות הזהות במנגינתן בכל אחד מן הבתים.
- האם מנגינת כל הבתים זהה? כמה מנגינות ישנן?
- המציאו סימן משלכם לכל מנגינה אותה אתם מזהים. ציירו את כל אחד מהסימנים ליד הבית בו שרים את המנגינה שלו.
- שיר זה מולחן בסגנון שיר לכת. איזה שירי לכת נוספים אתם מכירים?
- האם סגנון הלחנה זה מתאים, לדעתכם, למילות השיר?
- לפניכם ביצוע נוסף לשיר בפי פאולו גורין מקהלת האופרה של תל אביב ותזמורת בניצוח מרק לברי:

[HTTP://WWW.HSONGS.COM/YOM/MUSIC/DL/IL.AC.HUJI.JNUL](http://www.hsongs.com/yom/music/dl/il.ac.huji.jnul)

- איזה ביצוע מוצא חן בעיניכם יותר? נמקו.
 - האזינו לשיר "רקפת" של לוי קיפניס בביצועה של אסתר עופרים:
- [HTTP://WWW.YOUTUBE.COM/WATCH?V=OCMo_IY2KGM](http://www.youtube.com/watch?v=OCMo_IY2KGM)
- השיר "אנחנו שרים" הושר בתחילה במנגינה זו. איזה משתי המנגינות מתאימה יותר למילים? נמקו.

ההיסטוריה גזרה על ארץ-ישראל להיות מולדתו וארץ עתידו של העם היהודי

דאזן על העם היהודי הוא עיחוא את ניצחונן על כל המכשולים,
כי עיאו כוחות היצירה.